

рассмотрены содержание профессиональной компетентности учителя музыки и её структурные составляющие (мотивационно-побуждающий, когнитивный, деятельностно-творческий, ценностно-ориентационный компоненты), определены условия, способствующие профессиональному становлению, в частности, использование таких форм организации, как проектная художественно-педагогическая организация творческой деятельности на основе применения современных педагогических технологий.

Ключевые слова: педагогическая технология, профессиональная компетентность, художественно-творческая деятельность.

Meremyanina L. M. Some Aspects of Problem in the Formation of Professional Competence of Future Music Masters by Means of Innovative Technologies

The article is devoted to the problem in the formation of professional competence of future music masters by means of innovative pedagogical technologies. The concepts of professional competence of future music masters are analysed; maintenance of professional competence of music masters and its structural constituents (cognitive, valued-oriented and creative components) are considered; terms, which help in professional preparation, in particular, the use of such forms as project artistic and pedagogical organization of creative activity passed on modern pedagogical technologies are discussed.

Key words: pedagogical technologies, professional components, artistic and creative activities.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 378.14

А. А. Саркісова

**ВИВЧЕННЯ МОВНИХ СТЕРЕОТИПІВ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Постановка проблеми. Розвиток ділової активності в Україні спричинив появу підвищеного інтересу та все більшої популярності вивчення ділової іноземної мови. Державний статус української мови вимагає сьогодні від кожного фахівця доцільного та адекватного використання термінології свого фаху як у письмовому, так і в усному вигляді. Розвиток науки і техніки в наш час неможливий без обміну спеціальною інформацією, що з'являється в різних країнах у наукових періодичних виданнях, спеціальних бюлетенях, патентній літературі тощо.

Так, у Програмі з англійської мови для професійного спілкування (2005) зазначається, що створення Європейського простору вищої освіти висуває складні завдання щодо збільшення мобільності студентів, більш ефективного міжнародного спілкування, легшого доступу до інформації тощо, а тому слід розвивати комунікативну компетенцію студентів вищих навчальних закладів (ВНЗ) і ті стратегії, які їм необхідні для ефективної участі в процесі навчання та в тих ситуаціях професійного спілкування, в яких вони можуть опинитися. Сучасними міжнародними освітніми вимогами передбачається, що випускник ВНЗ за рекомендаціями Комітету Ради Європи з питань освіти має володіти іноземною мовою на рівні, достатньому для безперешкодного спілкування із колегами. При цьому робиться наголос на необхідності навчання студентів не англійської мови для загальних цілей, а англійської мови для спеціальних цілей (Н. Ф. Бориско, В. Д. Борщовецька, Н. В. Зінукова, С. С. Коломієць, Е. В. Мірошніченко, О. П. Петрашук, Н. С. Саєнко, О. Б. Тарнопольський, С. П. Кожушко, О. М. Устименко, Н. В. Ягельська та ін.).

І однією з основних проблем в досягненні високого рівня професійного спілкування іноземною мовою є вдосконалення навичок коректного перекладу з однієї мови на іншу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Саме з цієї причини зараз відбувається активний пошук нових та удосконалення наявних технологій навчання. Сучасна методика викладання іноземних мов пропонує величезну кількість новітніх моделей викладання, чільне місце серед яких посідає „контент-навчання” (*content-learning*) (J. Crandall (1992), S. Burger, M. Wesche & M. Migneron (1997), N. Cloud, F. Genesee та E. V. Hamayan (2000) та ін.), занурення (*immersion teaching*) (J. Cummins (2002), E. Day, S. Shapson (1993), F. Frisson-Rickson, J. Rebuffot (1986), коперативне навчання „cooperative learning” J. Johnson (2000), методика технічного перекладу та ін.

Вивчення питань перекладу науково-технічної літератури, яка відрізняється науковим стилем і стилем офіційних документів, часто потребує аналізу тексту, вивчення закономірностей функціонального стилю мови науки і техніки, що сприяє оволодінню технікою адекватного перекладу. Ця тема є актуальною у теорії перекладу, ще й тому що зросли науково-технічні контакти з англійським світом та збільшився обсяг перекладу різного роду англійських науково-технічних текстів.

Мета статті – полягає у тому, щоб виявити лексичні та синтаксичні труднощі, з якими найчастіше зустрічається перекладач науково-технічної літератури, здійснити їх докладний перекладознавчий аналіз і встановити закономірності та особливості застосування прийомів їх передачі у англо-українському перекладі.

Виклад основного матеріалу. Поняття „техніка перекладу” можна звести до вміння знаходити обґрунтовані рішення в складній проблемній ситуації. Існує декілька видів науково-технічного перекладу. Наприклад, вільний переклад – розуміння і передача загального змісту тексту. Цей вид

перекладу вживається в формі перекладу – конспекту, реферату, анотації тощо. Крім знання граматики і лексики він потребує певного обсягу знань з науки і техніки. Дослівний переклад розкриває зміст кожного речення і допомагає вірно зрозуміти його. При дослівному перекладі перекладене речення має ту саму структуру і порядок слів, як і відповідне англійське речення. Але дослівний переклад не може бути адекватним перекладом. Адекватний переклад передає точний зміст тексту із всіма відтінками і особливостями стилю у відповідності до норм рідної мови. Науково-технічні тексти характеризуються особливим стилем, який відрізняє їх від інших типів текстів. При перекладі таких текстів ця особливість створює додаткові труднощі та проблеми.

Серед лексичних труднощів науково-технічного перекладу В. І. Карабан виокремлює „багатозначність слів (термінів) та вибір адекватного словникового відповідника або варіанту перекладу слова (терміна), особливості вживання загальнонародних слів в науково-технічних текстах, правильне застосування того чи іншого способу перекладу лексики, визначення межі припустимості перекладацьких лексичних трансформацій, переклад термінів-неологізмів, аббревіатур, такі „фальшиві друзі” перекладача, як псевдоінтернаціоналізми, лексикалізовані форми множини іменників та терміни-омоніми, етноспецифічна лексика й етнонаціональна варіантність термінів, іншомовні слова і терміни в англійських науково-технічних текстах, різного роду власні імена і назви (фірм, установ і організацій) тощо”. До граматичних відмінностей зараховують особливості граматичної будови мови, форми і традиції письмового наукового мовлення.

Переклад науково-технічної літератури по праву посідає почесне місце серед інших перекладів. Переклад – своєрідна мовна діяльність, яка направлена на найбільш повне відтворення на іншій мові змісту і форми іншомовного тексту.

Процес перекладу складається із трьох етапів: сприймання (читання або слухання) на одній мові, розуміння, відтворення на рідній мові. Ці етапи повинні бути відокремлені проміжком часу, за який результат дії першого етапу (сприймання) перейде в об’єкт дії останнього (відтворення).

На початку першого етапу читач або слухач, намагається зрозуміти суть змісту, тобто виділити головні елементи системи діяльності: предмет (об’єкт) і процес (дію), потім аналізує та поетапно перекладає, згідно граматичних правил мови на яку перекладає. І кінцевим етапом буде відтворення з урахуванням відповідності елементів системи діяльності та синтаксичних вимог.

Переклад – цілеспрямований процес відтворення письмового тексту чи усного вислову засобами іншої мови. Оскільки переклад – це передавання змісту, то перекладаються не слова, граматичні конструкції чи інші засоби мови оригіналу, а думки, зміст оригіналу. Згідно з теорією перекладу, неперекладних матеріалів не існує – є складні для перекладу тексти. Труднощі під час перекладання пов’язані, по-перше, з недостатнім

знанням мови оригіналу, по-друге, з недостатнім знанням суті предмета, по-третє, з недостатнім знанням мови, якою перекладають, або з відсутністю в цій мові готових відповідників для висловлення того, що вже було висловлено засобами мови оригіналу: *Ваш проект самый интересный. – Ваш проект самый цікавий* (треба – *найцікавіший*). *Я считаю, что Вы правы. – Я рахую, що Ви праві* (треба – *Я вважаю, що Ви маєте рацію*). *Ask me another. – Спроси меня другой* (треба – *Я не знаю*). *I wish you had not said it. – Я желаю, чтобы ты не имел это сказанным* (треба – *Зачем ты это сказал!*). Адекватний переклад точно передає зміст оригіналу, його стиль, при цьому відповідає всім нормам літературної мови, напр.: *Клиент проживает по адресу... – Клиент мешкає за адресою ... Предоставленные бумаги к делу не относятся. – Подані папери не стосуються справи.*

Технічний переклад – це вид інформаційної діяльності, використовуваний для обміну науково-технічною інформацією між людьми, які спілкуються різними мовами. Особливості технічного перекладу полягають у насиченості текстів термінами, спеціальною інформацією (часто – якісно новою і майже нікому невідомою). Науково-технічна інформація, як правило, оформляється в письмовому вигляді, отже, для якісного перекладу потрібна термінологічна підготовка, бо незважаючи на спорідненість, зокрема, російська та українська мови мають суттєві (а часом навіть і принципові) відмінності у синтаксисі та фразеології. А англійська взагалі має ряд граматичних та лексичних особливостей.

Наприклад, для російських науково-технічних та ділових текстів характерно вживати конструкції з віддієслівним іменником, що надає викладові канцелярського відтінку. В українській же мові перевага надається дієслівним елементам: *требовать применения* *решительных мер* – вимагати *вжити* рішучих заходів, *требует коренного улучшения контроля за деятельностью* – вимагає докорінно *поліпшити* контроль за діяльністю. Англійські науково-технічні тексти мають наступний ряд особливостей:

1. Наявність довгих речень, які включають велику кількість другорядних і однорядних членів. При цьому залежні від підмета і присудка слова часто стоять на відстані від того слова, яке вони визначають.

This approach possesses the advantage over the experimental method of greater flexibility.

2. Вживання багатокomпонентних атрибутивних словополучень.

Pulse microwave radar station; airfield surface movement indicator; ect.

3. Уживання означень, утворених шляхом стягування цілих синтаксичних груп.

Temperature dependent замість dependent on temperature. Circulation induced effects замість effects induced by circulation.

4. Уживання синтаксичних конструкцій, пасивних конструкцій, зворотів (називний відмінок з інфінітивом).

The application of electronics was changed our life.

5. Наявність пропусків деяких службових слів (артиклів, допоміжних дієслів) особливо в таблицях, графіках, специфікаціях [2, с. 15].

Найбільш типовою лексичною ознакою науково-технічної літератури є насиченість тексту спеціальними термінами, термінологічними словосполученнями. Терміни – слова або словосполучення мають лінгвістичні властивості як і інші одиниці словникового складу. Відмінність терміна від звичайного слова залежить, перш за все, від його значення.

Терміни виражають поняття науково оброблені й властиві лише конкретній галузі науки і техніки. У лінгвістичному аспекті терміни, як і інші слова мови, мають явище багатозначності. У деяких випадках один і той же термін має різні значення в межах різних наук. Наприклад, в машинобудуванні valve – клапан, а в радіотехніці valve – електронна лампа. Особливі труднощі для перекладу викликають випадки, коли один і той же термін має різне значення залежно від приладу чи обладнання. Наприклад, термін key – ключ, шпилька, кнопка, перемикач та інші. Вирішальним при перекладі багатозначного терміна є контекст.

Найбільш складними для перекладу є терміни-неологізми. Ці терміни здебільшого не відображено в словниках. Особливо багато неологізмів серед фірмових назв, тобто назви певних виробів, які випускає фірма. Крім термінів у технічних текстах особливе місце посідають стереотипні слова і фрази (кліше). Кліше охоплюють ідіоми, усталені вирази, набір готових фраз.

Окрім термінів, технічні тексти характеризуються вживанням спеціальної технічної фразеології. Сюди також належать випадки, коли загальноживане слово в певних словосполученнях набуває термінологічного значення. Наприклад, electric eye – фотоелемент, atmospheric disturbance – атмосферні перешкоди.

Характерною рисою сучасної науково-технічної літератури є широке використання різних скорочень і аббревіатур. Слід пам'ятати, що прийняті скорочення є офіційними, загальноприйнятими і їх не можна довільно змінювати та замінювати. Наприклад, A. C. – alternating current, H. P – horse power.

З наведених прикладів бачимо, що відмінності у граматичних та лексичних структурах є основною з причин, які викликають труднощі під час перекладу. Але сутність, функції в усіх мов однакові. Найголовніші: комунікативна та функція мислення, які дуже тісно пов'язані між собою: для того, щоб спілкуватися, потрібно мислити й уміти передавати свої думки за допомогою мовних засобів. І якщо спробувати надати мовам їх первинної функції – відображення системи діяльності – в усіх мовах ми зможемо виділити предмет діяльності, процес, умови та результат або продукт діяльності. Ця основна спільна особливість спрощує процес перекладу та мінімізує явище багатозначності.

Висновок. Відомо, що основною функцією технічної літератури є повідомлення. Цим і визначається інформативна функція мови науково-технічної літератури. Потреба в перекладі щорічно збільшується, тому актуальним сьогодні є пошук раціональних шляхів вирішення проблеми швидкого та значного за обсягом перекладу.

Отже, вивчення мовних стереотипів у комунікативних ситуаціях спілкування загалом та науково-технічних аспектах зокрема, становить інтерес, насамперед у зіставному аспекті східнослов'янських та англійських граматичних структур та елементів діяльності під час змістовного перекладу на основі поетапного формування іншомовного речення. Такий аспект наукового дослідження підсилюється розширенням культурних та наукових зв'язків України з європейськими англomовними спільнотами.

Перспективи подальших досліджень. У подальшому спробуємо практично довести, що діяльнісний підхід у навчанні технічних дисциплін іноземною мовою є ефективний і суттєво спрощує процес перекладу технічної літератури з однієї мови на іншу.

Список використаних джерел

- 1. Комиссаров В. Н.** Теория перевода / В. Н. Комиссаров. – К., 1990.
- 2. Коптілов В.В.** Теорія і практика перекладу / В. В. Коптілов. – К. : „Вища школа”, 1982. – 315 с.
- 3. Латышев Л. К.** Курс перевода (эквивалентность и способы ее достижения) / Л. К. Латышев. – Киев : Международные отношения, 1981. – 248 с.
- 4. Лилова А. П.** Введение в общую теорию перевода / А. П. Лилова. – Киев : „Высшая школа”, 1985. – 270 с.
- 5. Федоров А. В.** Введение в теорию перевода / А. В. Федоров. – Киев : Высшая школа, 1970. – 334 с.

Саркісова А. В. Вивчення мовних стереотипів науково-технічної літератури

Статтю присвячено висвітленню та аналізу проблем перекладу науково-технічних текстів українською, російською та англійською мовою. Висвітлено лексичні та синтаксичні труднощі, з якими найчастіше зустрічається перекладач науково-технічної літератури, здійснено їх докладний перекладознавчий аналіз і встановлено закономірності та особливості застосування прийомів їх передачі у англо-українському перекладі.

Ключові слова: переклад, науково-технічна література, діяльнісний підхід, фахова інформація, перекладознавчий аналіз, лексичні та синтаксичні труднощі.

Саркісова А. В. Изучение языковых стереотипов научно-технической литературы

Статья освещает проблемы перевода научно-технических текстов на украинский, русский и английский языки. Выявлены лексические и синтаксические трудности, с которыми чаще всего встречается переводчик научно-технической литературы, произведен подробный переводоведческий анализ, в результате которого установлены закономерности и особенности применения приемов их передачи в англо-украинском переводе.

Ключевые слова: перевод, научно-техническая литература, деятельностный подход, профессиональная информация, переводоведческий анализ, лексические и синтаксические трудности.

Sarkisova A. V. Learning of Language Phenomena of Scientific and Technical Literature

The article is devoted to the analysis of translation problems of scientific texts in English, Russian and Ukrainian. The author showed the lexical and syntactic difficulties which often encountered translator of scientific and technical literature. Detailed analysis of translation was made and established patterns and features of the methods of transmission in the English-Ukrainian translation.

Key words: translation of scientific and technical literature, activity approach, technical information, translation analysis, lexical and syntactic difficulties.

Стаття надійшла до редакції 29.08.2012 р.

Прийнято до редакції 26.10.2012 р.

УДК 378.016:394.3(470+571)

В. И. Слыханова

**РУССКИЙ ХОРЕОГРАФИЧЕСКИЙ ФОЛЬКЛОР
КАК ВАЖНАЯ ЧАСТЬ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО
ПРОЦЕССА ТВОРЧЕСКОГО ВУЗА
(НА ПРИМЕРЕ ИНСТИТУТА ТАНЦА „ГАСК”)**

Сам термин „фольклор” автор работы, опираясь на исследования учёных, соотносит с широким кругом явлений: комплексом словесно-музыкальных, музыкально-хореографических, игровых и драматических видов народного творчества. Народный танец синкретичен и обнаруживает в себе все характерные признаки народного творчества.

Народный танец доступен современному исследователю в двух основных разновидностях: как танец, живущий и функционирующий в народной среде и являющийся неотъемлемой частью традиционной культуры народа, и как народно-сценический танец, существующий в системе современной художественной культуры. Первый – фольклорный, аутентичный, представляет собой одну из празднично-обрядовых форм жизнедеятельности народа.

С русским танцем всегда соседствует устное народное творчество; в терминологии народного танца ведущее место занимают фольклорные мотивы: „ручейки”, „звёздочки”, „голубцы”, „козочки”, „козлы”, а также „улица”, „кубарик”, „собака”, „кочерга”; фольклорно-образные способы